

Nr 122.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark; given Stockholms slott den 6 februari 1931.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

B. v. Stockenström.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 6 februari 1931.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars-, kommunikations-, eklelesiastik- och handelsdepartementen anför chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet von Stockenström:

I skrivelse den 21 maj 1930, nr 247, har riksdagen anmält, att riksdagen bifallit vad Kungl. Maj:t i proposition den 14 mars 1930, nr 228, föreslagit angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark. Riks-

dagens sålunda fattade beslut har Kungl. Maj:t genom brev till domänstyrelsen den 13 juni 1930 (sv. förf.-saml. nr 213) meddelat styrelsen och övriga vederbörande till kännedom.

Nämnda beslut innebär, jämte annat, att, där fråga är om anläggande av allmän väg och där så prövas lämpligt, medgivande må, med visst undantag, lämnas ej mindre därtill att mark, som står under kronans omedelbara disposition eller tillhör någon av de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplättna allmänningar eller någon av de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, må avstås eller upplåtas utan annan ersättning till kronan än att, därest och i den mån å marken växande skog ingår i överlåtelsen och det icke finnes skäligt annorlunda medgiva, ersättning för sådan skog skall utgå efter vederbörande myndighets bestämmande; än även att för anläggningen må, där så prövas lämpligt, kostnadsfritt begagnas sådana å kronans ägor belägna kalk- och stenbrott samt grustäkter, som kunna vara disponibla.

Det jämlikt riksdagens ovan nämnda beslut givna bemyndigandet gäller för tiden intill den 1 juli 1931. Bemyndigande i ämnet torde nu böra hos riksdagen äskas för ytterligare ett års tid. Därvid torde emellertid vissa ändringar i bemyndigandet böra vidtagas.

I samband med beredningen av ett på Kungl. Maj:ts prövning berömda ärende angående avstående av kronan tillhörig mark för allmän väg har uppstått tvekan, huruvida bemyndigandet om avgiftsfri upplåtelse för vägändamål är begränsat att allenast avse mark för nyanläggning av väg eller om det jämväl omfattar mark för omläggning eller annan förändring av väg. Med hänsyn till de förhållanden, som återopats till stöd för införandet av avgiftsfria upplåtelse för vägändamål — vägarnas allt större betydelse för samfärdseln, förmånen för en fastighet av goda kommunikationer m. m. — synes det skäligt, att avgiftsfri upplåtelse må kunna äga rum jämväl då fråga är om omläggning eller annan förändring av väg. Det må framhållas, att med nu pågående omfattande verksamhet för breddning, rätande eller eljest omändring av vägar, dylika vägföretag torde förekomma i betydligt större antal fall än nyanläggning av väg. Jag vill följaktligen ifrågasätta sådan ändring av förevarande bemyndigande, att avgiftsfri markupplåtelse uttryckligen må kunna omfatta jämväl förändring av allmän väg.

Förenämnda av 1930 års riksdag givna bemyndigande har icke avseende å de i 1 kap. 14 och 18 §§ lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad berörda fall. Dessa lagrum stadga under vissa förhållanden rätt eller plikt för stad att lösa gatumark och tomtedel och äro tillämpliga även å kronan tillhörigt område. Uti det förslag till ny stadsplane-lag, som Kungl. Maj:t tidigare denna dag beslutat förelägga innevarande års riksdag, hava upptagits bestämmelser om marks avstående, vilka

bestämmelser gälla även kronojord. Då den nya stadsplanelagen är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1932, synes nu ifrågavarande be- myndigande böra erhålla sådan avfattning, att därifrån uteslutas icke blott de fall, som avses i omförmälda lagrum i fastighetsbildningslagen utan ock sådana, där rätt eller plikt att lösa kronan tillhörig mark följer av bestämmelse i den nya stadsplanelag, som kan bliva av riksdagen an- tagen.

På grund härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksda- gen att för tiden intill den 1 juli 1932

dels medgiva att, då för ändamål, för vars tillgodoseende enligt gällan- de lag annan än kronan kan förpliktas att efter expropriation avstå fastighet eller upplåta nyttjanderätt eller servitutsrätt därtill, erfordras, att kronan tillhörig mark tages i anspråk, förordnande om avstående av marken eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till densam- ma må, utan riksdagens hörande i varje särskilt fall, meddelas:

a) av Kungl. Maj:t, där fråga är om avstående eller upplåtande av mark för järnväg eller elektrisk anläggning, eller där jordområde, som skall avstås eller vartill särskild rätt skall upplåtas, är bebyggt eller överstiger fem hektar eller i värde uppgår till mera än tvåtusen kronor; samt

b) i övriga fall av den centrala förvaltningsmyndighet, under vars vård och inseende fastigheten står;

dels ock besluta:

1) att för mark eller särskild rätt, som sålunda avstås eller upplåtes, lösen eller ersättning skall med nedan angivna undantag utgå efter ty i lagen om expropriation är föreskrivet och till beloppet bestämmas

a) i de fall, då Kungl. Maj:t beslutat om markens avstående eller upp- låtande, såvitt ej Kungl. Maj:t finner skäligt förordna om ersättningens bestämmande av sådan nämnd, som omförmäles i lagen om expropria- tion, av tre gode män, av vilka länsstyrelsen i länet och sökanden, var för sig, utse en och domaren i orten den tredje; Kungl. Maj:t dock obe- taget att, då fråga är allenast om begagnande av mark för ändamål som förut nämnts, utan att marken avstås, besluta om ersättningens bestäm- mande på sätt, Kungl. Maj:t prövar lämpligt, samt

b) ifråga om sådan mark eller särskild rätt, om vars avstående eller upplåtande central förvaltningsmyndighet förordnat, av samma myndig- het;

2) att i fråga om mark, som är avsedd att användas för framdragande av elektrisk ledning, utom vad under 1) stadgas jämväl föreskrifterna i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, skola lända till efterrättelse;

3) att, där Kungl. Maj:t lämnat kommun, enskild person eller bolag tillstånd att inom riket anlägga järnväg eller där fråga är om anläggande eller förändring av allmän väg, medgivande må, där så prövas lämpligt,

lämnas ej mindre därtill att mark, som står under kronans omedelbara disposition eller tillhör någon av de under bruk och bergverk för nödigt skogs fång upplåtna allmänningar eller någon av de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till för- enade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigs- manshusfond, må avstås eller upplåtas utan annan ersättning till kronan än att, därest och i den mån å marken växande skog ingår i överlåtelsen och det icke finnes skäligt annorlunda medgiva, ersättning för sådan skog skall utgå efter vederbörande myndighets bestämmande; än även där- till att för företaget i fråga må kostnadsfritt begagnas sådana å kro- nans ägor belägna kalk- och stenbrott samt grustäcker, som kunna vara disponibla; samt

4) att vad sålunda stadgats icke har avseende å de fall, då rätt eller plikt att lösa kronan tillhörig mark följer av bestämmelse i allmän lag.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträd- da hemställen lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprin- sen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll ut- visar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Joh:s Thygesen.